

UVOD. Ovaj dokument nastavlja i podržava osnovna načela iz Lunda. (o digitalizaciji baštine, op.ur.). Skupina nacionalnih predstavnika (SNP) / Group of the National Representatives (GNR) koju su imenovala nacionalna tijela za kulturu Europske unije sastala se u Parmi 19. studenog 2003. i složila se oko sljedećih postavki i članaka što čine ovaj dokument. Dokument mora poslužiti kao osnova za daljnju nadgradnju koja obuhvaća i druge inicijative poput *Briselskog okvira za kvalitetu*, a njegova će se poboljšanja provoditi dok ne budu potpuno zadovoljene u njemu opisane potrebe. Dokument će se primjenjivati unutar okvira zadanih *Akcijskim planom* iz Lunda i na redovitim sastancima nacionalnih predstavnika čiji rad podržava europska mreža Minerva.

Zbog neizmjernog bogatstva kulturnoga i znanstvenog naslijeđa Europe najveću bi pozornost trebalo pridati njegovu očuvanju i vrednovanju. Sve bliže informatizirano društvo, širenje novih informacija i komunikacijske tehnologije utječu na politiku država članica, tj. na inicijative vezane za kulturnu i znanstvenu baštinu.

Digitalna obrada građe je najbitniji korak koji bi europske kulturne institucije trebale poduzeti istodobno s ciljevima očuvanja i vrednovanja zajedničkoga europskog kulturnog naslijeđa i kulturne raznolikosti, olakšavanja pristupa tom naslijeđu, unapređenja obrazovanja i turizma te poticanja razvoja djelatnosti koje se bave novim digitalnim sadržajima i uslugama. Uočili smo sljedeće potrebe koje bi trebalo zadovoljiti želimo li da takve inicijative uistinu budu uspješne, ekonomične i održive tijekom duljega vremenskog razdoblja.

□ Postoji jaka potreba za političkim i institucionalnim strategijama te za njihovim usklađivanjem, kao i potreba za informiranošću o događanjima u drugim zemljama (i unutar pojedinih zemalja) vezanima za politiku, programe i projekte.

□ Potrebne su smjernice i primjeri najuspješnije prakse kako bi se poboljšala isplativost i kvaliteta inicijativa za informatizaciju.

□ Trebalo bi promovirati uvođenje standarda, koji su osnovni preduvjet za interoperabilnost, kako bi se u cijeloj Europi olakšao pristup digitalnim izvorima podataka.

□ Potrebno je stvoriti središnji referentni sadržaj kako bi se pridonijelo istinskom europskom usklađivanju nacionalnih politika informatizacije kulturnog sadržaja.

□ Državama novim pristupnicama bilo bi korisno razmijeniti iskustva sa zemljama članicama te bi se tada moglo zajednički raditi na postojećim prednostima zajednice, istražiti nove mogućnosti i otkriti slabosti na temelju kojih bi se sastavio program istraživanja.

Uzevši u obzir sve navedene postavke, Skupina nacionalnih predstavnika se obvezuje da će nastojati ispuniti ciljeve opisane u sljedećim člancima.

Članak 1. - Inteligentno korištenje novim tehnologijama

Skupina nacionalnih predstavnika podržavat će europske kulturne institucije u njihovu nastojanju da što više prošire kulturu i znanje prikladnim iskorištavanjem novih tehnologija, ponajprije Interneta i Weba.

Članak 2. - Dostupnost

Skupina nacionalnih predstavnika smatra da je dostupnost informacija prioritet za sve građane, neovisno o njihovoj dobi ili razini tehničkog znanja, a posebnu je pozornost potrebno pridati osobama s posebnim potrebama. Zbog toga će SNP u svim svojim smjernicama i preporukama inzistirati na različitim aspektima dostupnosti. Ti će se zahtjevi uobličavati u skladu s međunarodnim standardima dostupnosti, kao što su u svojim preporukama učinili konzorcij World Wide Web i drugi.

Članak 3. - Kvaliteta

Skupina nacionalnih predstavnika posebnu će pozornost pridati uvođenju standarda visoke kvalitete u kulturne i znanstvene aplikacije na mreži. Širit će i promicati rezultate dobivene putem Minerve te će podržavati obrazovne inicijative i događanja kojima je cilj upoznati javnost s tim problemom.

Članak 4. - Pravo intelektualnog vlasništva i privatnost

Skupina nacionalnih predstavnika shvaća koliko je važno pronaći ravnotežu između prava pristupa znanstvenome i kulturnom naslijeđu s jedne te potrebe poštovanja prava intelektualnog vlasništva i privatnosti pojedinca s druge strane pa će stoga zagovarati korištenje svim dostupnim tehničkim i pravnim instrumentima koji bi mogli poboljšati dostupnost te pridonijeti svladavanju pravnih i normativnih prepreka. Takav će pristup potaknuti dijalog između kulturnih i znanstvenih sektora, stručnjaka za prava privatnog vlasništva, tvrtki koje primjenjuju digitalne sustave reguliranja prava te industrija za osmišljavanje sadržaja.

*Ministerial Network for
Valorising Activities in
Digitisation

Članak 5. - Interoperabilnost i standardi

Skupina nacionalnih predstavnika obvezuje se da će svim građanima omogućiti lak pristup sadržaju koji zadovoljava njihove potrebe te će radi ostvarenja tog cilja zagovarati usvajanje tehničkih smjernica i otvorenih standarda, što će pak omogućiti osmišljavanje elektroničkih usluga koje promiču integriranu i sveobuhvatnu viziju europskoga znanstvenog i kulturnog naslijeđa.

Članak 6. - Inventari i višejezičnost

Skupina nacionalnih predstavnika smatra da su poznavanje postojećih baza podataka i dostupnih izvora te pažljivo praćenje novih događanja u sektoru nužni preduvjeti za ostvarenje kvalitetnih usluga koje europskim građanima omogućuju pristup digitalnim kulturnim i znanstvenim sadržajima. Osim poznavanja baza podataka i digitalnih izvora, nužno je odrediti održivu tehničku infrastrukturu koordiniranu na europskoj razini, koja bi u posvemašnjemu višejezičnom okruženju pomogla otkriti te izvore i olakšala pristup njima. Skupina nacionalnih predstavnika obvezuje se pridonijeti ostvarenju navedenih prioriteta.

Članak 7. - Komparativna procjena

Skupina nacionalnih predstavnika posebnu važnost pridaje svim aktivnostima čiji je cilj komparativna procjena, ponajprije zato što se njome može:

- proširiti znanje o drugim zemljama
- analizom događanja u drugim zemljama nadgledati napredak i nastale prepreke
- poticati kulturne institucije na sudjelovanje i ohrabriti ih da javnosti predstave sebe te svoju politiku, programe i projekte.

Radi ostvarenja spomenutih ciljeva, SNP u svim zemljama sudionicama potiče kampanje prikupljanja podataka te redovito objavljivanje izvješća o rezultatima i analizi prikupljenih podataka. Zahvaljujući Minervi, na Internetu su dostupna sva pomagala potrebna za odgovaranje na pitanja o komparativnoj procjeni te odmah objavljene statistike dobivene analizom odgovora.

Članak 8. - Suradnja na nacionalnoj, europskoj i međunarodnoj razini

Težit ćemo suradnji i nastojati je uspostaviti s nacionalnim, europskim i međunarodnim institucijama i organizacijama koje se bave očuvanjem i vrednovanjem kulturnoga i znanstvenog naslijeđa. Skupina nacionalnih predstavnika posebice se obvezuje osigurati:

- da nacionalne institucije imenuju stručnjake koji će stalno sudjelovati u radu postojećih radnih skupina
 - da se države članice Skupinu nacionalnih predstavnika i Minervinom mrežom koriste kao referentnim polazišnim točkama u svojim nastojanjima da potaknu širenje i neprestano osuvremenjivanje sektora.
- Skupina nacionalnih predstavnika nastojat će ojačati međusobnu suradnju u sklopu nacionalnih i europskih programa kako bi se najbolje iskoristila novčana sredstva, izmijenila korisna iskustva i promicale nove zajedničke inicijative. Skupina nacionalnih predstavnika ponajprije moli Europsku komisiju:

- da i dalje podržava SNP i Minervu dok se ne zadovolje potrebe navedene u ovoj povelji
- da se u određenju i provedbi svojih programa potpore kulturi Europe poziva na aktivnosti SNP-ova.

Članak 9. - Proširenje

Skupina nacionalnih predstavnika, koju podržava Minervina mreža, otvorena je zajednica te će stoga paralelno razvijati program koji bi obuhvatio i druge države te druge sektore civilnog društva. Zbog određenih međunarodnih sporazuma koje je Europska unija zaključila, prioritet je obuhvat i uključivanje novopridruženih zemalja, Rusije, Izraela, mediteranskih zemalja, SAD-a i Kanade. Mreža uvijek ostaje otvorena za sve zainteresirane države. Zaključivanjem posebnih sporazuma o suradnji uspostaviti će se i konkretni odnosi s ovim sektorima:

- s privatnim poduzetništvom i industrijom, ponajprije s proizvođačima softvera, medijima i industrijama za osmišljavanje sadržaja te s organizacijama za zaštitu prava intelektualnog vlasništva,
- s turističkim udrugama
- s obrazovnim ustanovama
- s istraživačkim i akademskim sektorom.

Članak 10. - Izgrađivanje zajedničke budućnosti: glasnik društva znanja

Stvaranje internetskih portala o kulturi važan je korak u stvaranju sveobuhvatnog informacijskog društva te je nužno da se takvi portali čvrsto temelje na kvalitetnim interoperabilnim i internetskim stranicama s područja kulturne koje zadovoljavaju stvarne potrebe europskih građana. Želimo li ostvariti zajednički cilj uvođenja održivih usluga od javnog interesa, nužna je suradnja mnoštva različitih sudionika koji posjeduju različite vještine, interese i ekonomska sredstva. Svi sektori zaduženi za naslijeđe trebali bi udružiti snage i uskladiti pristupe te zajednički stvoriti takve usluge.

Skupina nacionalnih predstavnika imat će vodeću / središnju ulogu u cijelom procesu te će usvajati i podržavati inicijative koje:

- promiču suradnju nacionalnih i regionalnih službi
- potiču druge zemlje i regije na usvajanje modela koji su se pokazali uspješnima
- razvijaju elektroničke usluge vezane za kulturu što zadovoljavaju potrebe učenika, turista, građana te industrija s područja kulture i kreativnosti
- uvode transeuropske portale o kulturi i znanosti temeljene na distributivnim sustavima.

POZADINA

Politička pozadina. Smatra se da su za uspješno provođenje ove Povelje iznimno važne sljedeće inicijative:

- eEurope 2002 - dostupnost javnih internetskih stranica i njihova sadržaja - nastoji naučiti europske stanovnike da se Internetom koriste u svim segmentima života te da sudjeluju u digitalnoj tehnologiji i iskorištavaju sve njezine pogodnosti
- eEurope 2005 nastoji potaknuti stvaranje sigurnih

usluga, aplikacija i sadržaja utemeljenih na široko dostupnoj infrastrukturi širokopojasne mreže; programom se također nastoji osigurati da "Muzeji, knjižnice, arhivi i slične institucije s ključnom ulogom u procesu elektroničkog učenja također budu uključeni u široko povezane mrežne sustave".

□ Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2001. o usklađivanju određenih aspekata autorskih prava i uz to vezanih prava u informatičkom društvu (2001/29/CE).

□ Član komisije Liikanen u COM(2001) 529 pozvao je Komisiju i države članice da do kraja 2001. godine usvoje smjernice o Inicijativi za dostupnost Interneta (WAI) koje je sastavio konzorcij World Wide Web konzorcij (W3C).

□ Odluka Vijeća od 21. siječnja 2002. o kulturi i društvu znanja (2002/C 32/01) poziva Europsku komisiju i države članice da na europskoj razini olakšaju suradnju i razmjenu informacija i učinkovitih metoda, da svim građanima Europske unije osiguraju pristup digitalnim sadržajima te da potiču stvaranje inicijativa vezanih za kvalitetu internetskih stranica o kulturi; odluka Vijeća od 21. siječnja 2002. o ulozi kulture u razvoju Europske unije (2002/C 32/02) naglašava stratešku ulogu kulture.

□ Odluka Vijeća o očuvanju sjećanja sutrašnjice - očuvanju digitalnih sadržaja za sljedeće generacije od 25. lipnja 2002. (2002/C/162/02).

□ Vijeće Europe odlučilo je da 2003. godinu proglasi "Godina osoba s posebnim potrebama" te je iznimnu važnost pridalo dostupnosti javnih internetskih stranica i njihova sadržaja.

□ Europska se unija trenutačno priprema za najveće proširenje u povijesti u smislu obuhvaćenih područja i raznolikosti: 10 novih zemalja pridružit će se Uniji 1. svibnja 2004., čime će broj država članica narasti na 25.

Strateška pozadina. U svjetlu već opisanih potreba i europskoga političkog razvoja poduzeto je sljedeće.

□ Pod pokroviteljstvom Europske komisije i švedskog predsjedništva koje je tada vodilo Uniju, u travnju 2001. europski su se predstavnici sastali u Lundu te se složili da će promicati *Načela iz Lunda* koja govore o informatizaciji kulturnih i znanstvenih sadržaja. U tu je svrhu osnovana stalna skupina predstavnika nacionalnih vlasti, nazvana Skupinom nacionalnih predstavnika (SNP), te je sastavljen provedbeni okvir za primjenu mehanizama koordinacije politika i programa informatizacije nazvan *Akcijski plan iz Lunda*.

□ U ožujku 2002., uz potporu Europske komisije i u koordinaciji s talijanskim Ministarstvom za kulturno naslijeđe i aktivnosti, donesen je projekt Minerva kojim je zadan operativni okvir za provedbu Akcijskog plana iz Lunda i uspostavljeno Tajništvo SNP-a.

□ U travnju 2003. Minerva je podnijela prijedlog za proširenje svoje mreže na nove zemlje pristupnice, Rusiju i Izrael, čime je stvoren Minerva plus projekt. Komisija je prijedlog ocijenila pozitivnim pa je njegovo pokretanje predviđeno za početak 2004.

Navedeni skup inicijativa temeljna je pozadina ove povelje čiji je cilj promicanje i podržavanje načela za koja se zalažu SNP i Minervina mreža.

Najnovija događanja. Uzastopna predsjedništva EU, SNP, Minerva i Europska komisija postigli su određeni napredak u ostvarenju navedenih ciljeva.

Uzimajući u obzir prije svega kvalitetu, u povelji su pohvaljena i istaknuta ova postignuća:

□ *Briselski okvir za kvalitetu* (Brussels Quality framework); prvi dokument koji se bavi zadanom temom

□ *Načela kvalitete pri izradi internetskih stranica s područja kulture* (Principles for Quality Cultural Web Sites); iznose deset ključnih pravila za poboljšanje kvalitete internetskih stranica o kulturi namijenjenih građanima

□ *Priručnik o kvaliteti internetskih stranica o kulturi* (Handbook for the Quality of Cultural Web Sites); detaljni priručnik namijenjen europskim kulturnim institucijama, posebice onim malima

□ *Konferenciju o budućnosti digitalnog sjećanja i kulturnog naslijeđa*, održanu u Firenci 16. i 17. listopada 2003.

□ *Međunarodnu konferenciju o kvaliteti internetskih stranica o kulturi*, održanu u Parmi 20. i 21. studenog 2003.

Kad je riječ o uspješnoj praksi i razmjeni znanja, u povelji su pohvaljena i istaknuta ova postignuća:

□ *Priručnik uspješne prakse u procesu digitalizacije* (Handbook on Good Practices in Digitisation); objedinjuje neke praktične postupke što smo ih naučili te iznesene smjernice o kojima se i raspravljalo tijekom radionice *Digitalizacija: što i kako*, održane u Rimu 29. listopada 2003.

□ Minervina baza znanja, internetsku uslugu koja se trenutačno razvija, a koja bi trebala pomoći građanima i stručnjacima da na Internetu pronađu veze, dokumente, izlaganja, predavanja, forume, glasila i najave događanja; njezin je krajnji cilj postati osnovno oruđe uspostave željene vrste društva

□ *Prvo izvješće Skupine nacionalnih predstavnika o napretku - koordinacija digitalizacije u Europi* (1st Progress Report of the National Representatives Group - Coordinating digitisation in Europe), objavljeno i distribuirano na sastanku SNP-a na Krfu 26. lipnja 2003.

□ Prvi sastanak europskih mreža za kulturu, održan u Rimu 30. listopada 2003.

Prijevod s engleskog jezika: Ana Babić

Preuzeto s europske mrežne stranice Minerva Europe: Charter of Parma; Final version, 19 November 2003.

<http://www.minervaeurope.org/structure/nrg/documents/cherterparma.htm>

Nacionalni predstavnici:

Austrija: Hans Petschar - *Osterreichische Nationalbibliothek*

Belgium: Isabelle Dujacquier - *Ministere de la Communaute francaise de Belgique*; Debbie Esmans - *Ministerie van de Vlaamse gemeenschap*

Denmark: Christian Ertmann-Christiansen - *Cultural Heritage Agency*

Finland: Vesa Hongisto - *National Board of Antiquities*

France: Jean-Pierre Dalbera - *Ministere de la Culture et de la Communication*

Germany: Monika Hagedorn-Saupe - *Institut für Museumskunde*; Gerald Maier - *Landesarchivdirektion Baden - Württemberg*

Greece: Theodore Papatheodorou - *University of Patras, HPCLAB*

Ireland: Anne Grady - *National Museum of Ireland Collin Barracks*

Italy: Rossella Caffo - *Ministero per i Beni e le Attività Culturali*

Luxembourg: Frank Guy - *Ministry of Culture, Higher Education and Research*

The Netherlands: Marius Snyders - *Ministry of Culture*

Portugal: Lidia Jacob - *Ministry of Culture*

Spain: Ana Alvarez Lacambra - *REDES (on behalf of Ministerio de Ciencia y Tec.)*

Sweden: Borje Justrell - *National Archives*

United Kingdom: David Dawson - *Resource. The Council for Museums, Archives and Libraries*